

Lengyel Viktor

A NEMZET ARANYA

Az elmúlt négy évben Magyarország előbb megtízszerezte, majd még háromszorosára növelte aranytartalékának nagyságát. A '70-es évek óta folyamatosan leépített, és 1993 óta nagyjából 3 tonnában állandósított aranykészlet a többszöri vásárlásnak köszönhetően, napjainkra 94,5 tonnára emelkedett – mely a magyar állami aranytartalék modern kori történetének eddigi legmagasabb szintje. De milyen célt szolgál a modern gazdaságban a nemzet aranya? Miért előnyös a 21. században a történelem e talán legősibb vagyontárgyába fektetni?

Az arany egy misztikus, különleges fém, melynek a Föld különböző pontjain, egymástól függetlenül számos emberi közösség tulajdonított és tulajdonít a mai napig kiemelkedő értéket és sokszor szakrális jelentőséget. Az aranyhoz kötődő kulturális képzetek – mint a vallási, szertartási funkciója vagy a divatban, ékszerkészítésben betöltött szerepe – természetesen az emberi szellem termékei, ugyanakkor érdemes tudni, hogy a nemesfém a természet világában is igen speciális anyagnak számít. E fém ugyanis a csillagokban lejátszódó nukleáris folyamatok révén keletkezik, és csak meglehetősen ritka szupernóva-robbanások alkalmával szóródik szét az univerzumban. Az arany ragyogása tehát nem csak az emberek számára különleges; az egész univerzumban meglehetősen ritka jelenségnek számít.

Aranyrúd egyedi megjelölésekkel

63

Noha az arany számos előnyös tulajdonsággal rendelkezik – például könnyen megmunkálható és egyáltalán nem korrodálódik –, valószínű, hogy fénye mellett elsősorban ritkasága miatt vált a vagyon legfontosabb szimbólumává, és fizetőeszközök alapanyagává. Érdekes információ, hogy az emberiség nagyjából nyolcezer éve „talált rá” az aranyra, és az azóta eltelt évezredek alatt, napjainkig mindössze hozzávetőleg 200 ezer tonnát termelt ki belőle. Az emberiség történetének kezdete óta kibányászott összes arany tehát nagyjából egy 25 méter átmérőjű gömböt töltené meg. Ilyen léptékek mellett nem meglepő, hogy az arany mindig is nagyon stabilan őrizte értékét, így a mai napig ez az egyik legkedveltebb befektetési eszköz a világon. A nemesfémekben képzett megtakarításnak az államok esetében napjainkban is nemzetgazdasági jelentősége van – ezért is különösen fontos lépés, hogy Magyarország 2018 óta három tonnáról 94,5 tonnára növelte aranytartaléka nagyságát.

Az arany és a modern pénz

Az aranytartalék szerepével kapcsolatban közkeletű tévedés, hogy az államok nemesfémkészlete a forgalomban lévő fizetőeszköz fedezetéül szolgál. Bár a nyugati országok jelentős részében a 19. század utolsó évtizedeitől nagyjából a II. világháború végéig valóban volt olyan törekvés, hogy a bankjegyek kibocsátását 100 százalékban aranyfedezethez kössék, a gyakorlatban ez a rendszer mindössze pár évtizedig működött. Az aranyalapú pénzgazdálkodási elv Magyarországon is érvényben volt,

Fotók az ún. aranyvonatról, melyen 1946-ban hazahozták az egy évvel korábban a Vörös Hadsereg elől kimentett magyar állami aranytartalékot

ám a 20. században bevezetett három valutarendszer – a korona, a pengő és a forint – közül egyedül az I. világháború kitörése előtti korona teljesítette maradéktalanul az aranystandardnak is nevezett módszer feltételeit.

Noha 1944 után, a két világháború következtében erősen megtépázott világ-gazdaság számára fontos lett volna az arany nyújtotta pénzügyi stabilitás, ebben az időben – elsősorban az elszabaduló infláció miatt – már csak az Egyesült Államok tudta vállalni, hogy valutáját továbbra is átválthatóvá teszi aranyra. A Bretton Woods-i rendszernek nevezett berendezkedésben tehát egyedül a dollár árfolyama volt az aranyhoz kötve, a világ többi nemzetgazdasága pedig a dollárhoz képest állapította meg saját valutájának árfolyamát – melyet gazdasági állapotuk függvényében, lehetőségük volt akár le- avagy felértékelni is.

A vietnámi háború elvesztése után, az időközben kialakuló gazdasági feszültségek miatt végül az USA sem tudta tovább betartani az aranystandard feltételeit, ezért 1971-ben végleg megszűnt a nemesfémhez kötött monetáris rendszer. Ennek megfelelően, a '70-es évek óta nincs aranyban vagy más nemesfémekben képzett fedezet a nemzeti valuták mögött; a pénz árfolyamát az

A magyar aranytartalékhoz a II. világháború lezárását követően kalandfilmekbe illő történet kapcsolódik. A háború után benyomuló Vörös Hadsereg elől 1945-ben a magyar jegybank képviselői egy 77 vagonból álló vonaton „szöktették ki” az állami vagyont a határon túlra, az osztrák Spital am Pyhrn nevű településre. A vonaton kimenekített értéktárgyakat – a mintegy 30 tonnára rúgó aranytartalékot, műtárgyakat, valamint jelentős mennyiségű külföldi és magyar érmét, illetve bankjegyet – a megérkezést követően a község bencés apátságának kriptájába szállították, melynek kulcsait két tisztviselő külön-külön őrizte. A bank vezetősége felvette a kapcsolatot a brit és az amerikai csapatokkal, így sikerült elérni, hogy az amerikai sereg saját főhadiszállására, Frankfurt am Mainba szállítsa a magyar állami vagyont. Egy évvel később, 1946 nyarán az amerikai hatóságok végül visszaszolgáltatták Magyarországnak a kalandos sorsú aranykészletet, melynek nagy szerepe volt abban, hogy valamelyest sikerült stabilizálni a háború utáni magyar gazdaságot.

államok központi bankjai határozzák meg, az adott gazdaság teljesítőképességének függvényében. A modern fizetőeszközök így tulajdonképpen hitelviszonyt testesítenek meg, melynek ellenértékét az adott ország által előállított áruk és szolgáltatások értéke adja meg.

Mibe fektessünk?

A kitérő után joggal vethetjük fel a kérdést: mi értelme van egy országnak mégis aranytartalékot képezni, ha annak semmi köze a fizetőeszközhöz. A válasz tulajdonképpen kézenfekvő: megtakarítási és befektetési célokból. Miután a '70-es években megszűnt a Bretton Woods-i rendszer, és az arany árfolyama többé nem volt szilárdan rögzítve, a nemesfém értéke soha nem látott mértékben kezdett emelkedni. Míg az árfolyam 1970-ben unciánként 35 dolláron állt, 1980-ra nagyjából 2300 százalékos emelkedéssel, 850 dollárig ugrott. Természetesen az emelkedés nem folytatódott ugyanilyen ütemben megtorpanás nélkül, viszont a 2000-es évek elején újra kibontakozott egy dinamikus növekedési fázis: ekkor 255 dollárról 640 százalékkal 1895 dollárra nőtt az árfolyam. 2018 óta ismét erősen emelkedik az arany értéke, ennek köszönhetően – a megnövelt

aranytartalék révén – 2020-ig az aranytartalék kb. 140 milliárdal többet ér.

Legalább ilyen fontos, hogy az ország minél több különböző termék között ossza szét a tartalékolni kívánt összeget, hiszen így sokkal kiegyensúlyozottabbá és biztonságosabbá tehető a befektetés. A stabilitás érdekében minden országnak rendelkeznie kell valamilyen mértékű deviza alapú tartalékkal, ám ennek nagysága változhat annak függvényében, hogy az adott gazdaság mennyire sérülékeny. Miután Magyarország az utóbbi években a nemzetközi hitelminősítők szerint is megbízható pénzügyi pályára állt, lehetőség nyílt arra, hogy az állam a tartalék egy részét kötvények helyett nemesfémbe forgassa, s ezzel változatosabbá tegye befektetési palettáját. Ez többek között azért is előnyös, mert amikor a világgazdaság kevésbé eredményes időszakot él, esetleg válság alakul ki, az aranyár jellemzően emelkedni szokott.

Ugyan az állami befektetések összetételében az utóbbi években nemzetközi szinten is emelkedni kezdett az arany részaránya, hazánk tartalékának visszaépítése különösen

határozott lépésekben történt. Ezt jelzi többek között, hogy a nemzetközi ranglistán hazánk a 2018-as, első nagyobb vásárlás után 31,5 tonnával az 56. helyen állt, míg a 2021-es második vásárlás után, 94,5 tonnával már a 36. helyre került. A kelet-közép-európai régióban ez idő alatt a hatodikról a harmadik helyre ugrottunk; Magyarországnál jelentősebb aranytartaléka a régióban jelenleg csak Romániának és Lengyelországnak van.

Végezetül vegyük számba a nemzet aranyának legfontosabb paramétereit! A Magyarország által jelenleg birtokolt 94,5 tonna arany összesen 3,3 millió unciának felel meg, melynek aktuális értéke – jelen cikk írásakor – majdnem 6 milliárd dollár. Bár az újonnan vásárolt tömbök fizikai formájáról nem áll rendelkezésre hivatalos információ, amennyiben hasonlóak a már meglévőkhöz, akkor 23 centiméter hosszú, 8 centiméter széles és 4 centiméter magas rudakat kell elképzelni, melyek súlya egyenként 12 kilogramm, értékük pedig meghaladja a 220 millió forintot. A készletben lévő arany átlagos tisztasága különlegesen magas, 99,76 százalékos, de vannak 99,98 százalékos darabok is. Ha az új tömbök méretei is megegyeznek a régiekkel, akkor jelenleg több mint 7500 aranyrúd állhat a Magyar Nemzeti Bank pánccéltermében. Azzal kapcsolatban, hogy az állami aranykincs pontosan hol található, mindössze annyit lehet tudni, hogy olyan épületben helyezték el, mely a legmagasabb biztonsági besorolással rendelkezik, és – mindannyiunk nyugalma érdekében – természetesen éjjel-nappal fegyveres őrök védik.

Aranyrudak az évszám, súly és egyéb fontos adatok megjelölésével

